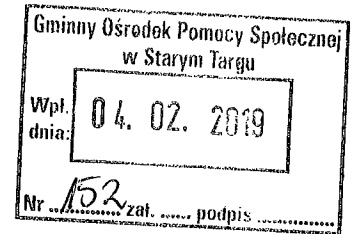

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Gdańsku

LGD.410.023.05.2018

Anna Jatczuk
Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Starym Targu
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
ul. Główna 20
82-410 Stary Targ

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/18/065 „Realizacja programu „Rodzina 500 plus””

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Gdańsku
ul. Wały Jagiellońskie 36, 80-853 Gdańsk
T +48 58 768 36 00, F +48 58 768 36 05
lgd@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Targu, ul. Główna 20, 82-410 Stary Targ (dalej: „OPS”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Anna Jatczuk, Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starym Targu (dalej: „Kierownik OPS”). W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: Irena Koprowska do 7 sierpnia 2016 r., Małgorzata Święcka od 8 sierpnia 2016 r. do 9 kwietnia 2017 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Weryfikacja wniosków o wypłatę świadczenia i realizacja wypłat, wykorzystywanie przez gminy dotacji na obsługę programu „Rodzina 500 plus”, weryfikacja wykorzystania środków z programu „Rodzina 500 plus”, kształtowanie się liczby i wysokości świadczeń z pomocy społecznej w okresie od 1 kwietnia 2016 r. do 30 września 2018 r.
Okres objęty kontrolą	Od 1 kwietnia 2016 r. do 30 września 2018 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontroler	Krzysztof Holli, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LGD/179/2018 z 3 października 2018 r. i nr LGD/212/2018 z 10 grudnia 2018 r. (akta kontroli str.1-14)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność OPS w badanym zakresie.
Uzasadnienie oceny ogólnej	<p>OPS, w związku z realizacją zadań związanych z programem „Rodzina 500 plus” (dalej: „Program”), rzetelnie prowadził postępowania dotyczące ustalenia prawa do świadczenia wychowawczego i wydawał decyzje oraz terminowo wypłacał środki beneficjentom Programu.</p> <p>OPS prawidłowo wykorzystał otrzymane środki przeznaczone na wypłatę i obsługę świadczenia wychowawczego oraz w prawidłowych wysokościach wykazał je w sprawozdaniach budżetowych Rb-50 o wydatkach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami.</p> <p>Pracownicy OPS na bieżąco weryfikowali wykorzystanie przez beneficjentów środków z Programu, wydając w uzasadnionych przypadkach m.in. decyzje wstrzymujące przyznanie świadczenia wychowawczego.</p> <p>Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego były terminowo sporządzane i przekazywane do Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku (dalej: „PUW”). Stwierdzono jednak, że w trzech</p>

¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 524 ze zm., dalej: ustawa o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

z czterech badanych ww. sprawozdań za dany okres sprawozdawczy wykazano nierzetelne dane w zakresie liczby złożonych wniosków dotyczących świadczenia wychowawczego, tym w jednym przypadku również w zakresie wydanych decyzji dotyczących świadczenia wychowawczego.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Weryfikacja wniosków o wypłatę świadczenia i realizacja wypłat

Opis stanu faktycznego

1.1. Do OPS w okresie objętym kontrolą wpłynęło 1.108 wniosków o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego, z tego:

- 607 dotyczyło I okresu świadczeniowego (tj. od 1 kwietnia 2016 r. do 30 września 2017 r.);
- 501 dotyczyło II okresu świadczeniowego (tj. od 1 października 2017 r. do 30 września 2018 r.).

Bez rozpatrzenia pozostawiono 19 wniosków (odpowiednio: 10 i 9), z powodu niewywiązania się wnioskodawców z obowiązku uzupełnienia dokumentów. Spośród ww. 1.108 wniosków: 771 dotyczyło ustalenia prawa do świadczenia wychowawczego na pierwsze dziecko (odpowiednio na I i II okres świadczeniowy: 449 i 322), a 337 wniosków dotyczyło ustalenia prawa do świadczenia wychowawczego na kolejne dzieci (odpowiednio: 158 i 179).

OPS do 30 września 2018 r. wydał łącznie 1.167 decyzji dotyczących świadczenia wychowawczego (odpowiednio na I i II okres świadczeniowy: 644 i 523), z tego 1.042 decyzje ustalające prawo do świadczenia (odpowiednio: 584 i 458). Ponadto w ww. okresie 8 decyzji ustalających prawo do świadczenia wychowawczego (odpowiednio: 5 i 3) wydał – w ramach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego – Marszałek Województwa Pomorskiego i Wojewoda Pomorski, przy czym zgodnie z art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci⁴ (dalej: „ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci”), świadczenie przyznane decyzją ww. organów wypłaca organ właściwy. OPS, na podstawie ww. 1.042 decyzji ustalających prawo do świadczenia wychowawczego, przekazał w formie pieniężnej łącznie 23.467 świadczeń (z tego 14.746 dotyczyło I okresu świadczeniowego, a 8.721 – II okresu świadczeniowego) o wartości 11.686,6 tys. zł (odpowiednio: 7.336,2 tys. zł i 4.350,4 tys. zł).

(akta kontroli str.138-141, 220-222, 224)

1.2. W OPS w okresie objętym kontrolą nie obowiązywały procedury wewnętrzne dotyczące weryfikacji wniosków o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego. Jak wyjaśnił pracownik OPS odpowiedzialny za realizację zadań w zakresie świadczenia wychowawczego, wnioski o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego weryfikowała pod względem formalnym, w oparciu o przepisy ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz przepisy rozporządzeń wykonawczych do ww. ustawy. Sprawdzala, czy wniosek złożono na odpowiednim formularzu, czy jest prawidłowo wypełniony i podpisany oraz czy zawierał wymagane dokumenty. Wnioskodawców oraz członków ich rodzin weryfikowano w systemach zewnętrznych udostępnianych przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki

³ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ j.t. Dz. U. z 2018 r. poz. 2134.

Spółecznej za pośrednictwem portalu Emp@tia. Wnioski na drugie i kolejne dziecko weryfikowano w: rejestrze PESEL (potwierdzenie tożsamości osoby), Centralnej Bazie Beneficjentów (czy rodzina ubiega się lub otrzymuje świadczenia w innej jednostce), zaś w przypadku wniosków na pierwsze dziecko – w celu ustalenia dochodu rodziny pozyskiwano dane: o dochodach za rok bazowy z systemu informatycznego Ministerstwa Finansów, o wysokości opłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne z systemu informatycznego ZUS, o okresie prowadzenia działalności gospodarczej z rejestru CEIDG, dotyczące orzeczenia o niepełnosprawności w systemie EKSMOoN⁵, o okresie korzystania ze świadczeń dla bezrobotnych z Centralnej Aplikacji Rynku Pracy oraz systemu SEPI⁶ udostępnianego przez Powiatowy Urząd Pracy.

(akta kontroli str. 142-163, 575-577)

Analiza 20 losowo wybranych wniosków o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego, które wpłynęły do OPS (z tego: 10 wniosków zakończonych wydaniem decyzji przyznającej świadczenie wychowawcze i 10 zakończonych odmową przyznania tego świadczenia) wykazała m.in., że:

- przedmiotem 11 wniosków było ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego na pierwsze dziecko, dwóch na pierwsze i kolejne dziecko, a siedmiu na kolejne dziecko (wnioski nie obejmowały pierwszego dziecka);
- wszystkie wnioski spełniały wymogi określone w art. 13 ust. 3 ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, tj. zawierały m.in.: wymagane dane dotyczące wnioskodawcy i dzieci pozostających na jego utrzymaniu oraz klauzulę o odpowiedzialności karnej wnioskodawcy w przypadku złożenia fałszywego oświadczenia;
- do wniosków załączono dokumenty, o których mowa w art. 13 ust. 4 ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, m.in. zaświadczenia i oświadczenia dokumentujące wysokość uzyskiwanych dochodów oraz inne dokumenty, jeśli było to niezbędne do ustalenia prawa do świadczenia wychowawczego;
- pracownik OPS rzetelnie dokonywał weryfikacji ww. wniosków i załączonej dokumentacji oraz prawidłowo ustalał m.in. średnie miesięczne dochody rodzin wnioskodawców i ich członków (w tym wysokość dochodów utraconych i uzyskanych), prawo do świadczenia na pierwsze dziecko oraz kolejne dzieci do 18 roku życia, a także okresy przyznania świadczeń, wydając w tej sprawie stosowne decyzje. Spośród 10 wniosków, których rozpoznanie zakończono odmową przyznania świadczenia wychowawczego (przedmiotem siedmiu z ww. wniosków było ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego na pierwsze dziecko, a trzech na kolejne dziecko), we wszystkich przypadkach przyczyną odmowy było niespełnianie kryterium dochodowego;
- pracownik OPS weryfikował dane zawarte we wnioskach w oparciu o informacje pozyskane głównie z systemów udostępnianych przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (m.in. z rejestru PESEL, Centralnej Bazy Beneficjentów, ZUS, KRUS, CEIDG i systemu informatycznego Ministerstwa Finansów).

(akta kontroli str. 142-163)

1.3. Badanie terminowości i wysokości wypłat świadczenia wychowawczego przyznanego w 20 losowo wybranych decyzjach (po 10 z każdego okresu świadczeniowego) wykazało, że wszystkie świadczenia zostały wypłacone

⁵ Elektroniczny Krajowy System Monitorowania i Orzekania o Niepełnosprawności.

⁶ Samorządowa Elektroniczna Platforma Informacyjna.

w prawidłowej wysokości i w terminach określonych w ww. decyzjach, a ich łączna wypłacona wartość wyniosła 190,8 tys. zł⁷.

(akta kontroli str.142-153, 164-177)

1.4. Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego, w badanym okresie sporządzał pracownik OPS wyłącznie w formie elektronicznej i przekazywał drogą elektroniczną (za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej udostępnianej przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej), bezpośrednio do PUW. Jak wyjaśnił pracownik OPS odpowiedzialny za realizację zadań w zakresie świadczenia wychowawczego, dane wykazywane w ww. sprawozdaniach generowane były automatycznie za pośrednictwem systemu dziedziny Sygnity do obsługi świadczenia wychowawczego, w momencie wprowadzania wniosku o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego, za wyjątkiem tabeli dotyczącej finansowania i kosztów obsługi, którą wypełniał główny księgowy w oparciu o dane księgowe. Dane zaprezentowane przez system dziedziny mogły być ręcznie modyfikowane (poprawiane) przez pracownika do chwili przekazania sprawozdania Wojewodzie za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej. Przesłane do PUW sprawozdania weryfikował pracownik PUW i telefonicznie przekazywał informacje dotyczące konieczności korekty ww. sprawozdań. Po przekazaniu sprawozdania za pośrednictwem ww. aplikacji, OPS (jednostka sporządzająca) tracił możliwość modyfikacji danych zawartych w sprawozdaniu. Dane do ww. sprawozdań wprowadzano w oparciu o prowadzone przez OPS rejestry, tj.: Rejestr wniosków świadczenia wychowawcze 2016/2017 i 2017/2018, Rejestr decyzji świadczenia wychowawcze 2016/2017 i 2017/2018.

(akta kontroli str.184-219, 575-577)

Badanie czterech sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego za miesiąc: październik 2017 r., grudzień 2017 r., styczeń 2018 r. i sierpień 2018 r. wykazało, że sprawozdania sporządzono z wykorzystaniem ww. systemu informatycznego i przesłano do PUW w terminie określonym w § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 września 2017 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego⁸, tj. do 7 dnia miesiąca następującego po upływie każdego miesiąca.

Dane wykazane w wybranych pozycjach ww. sprawozdań⁹, związane z finansowaniem świadczenia wychowawczego, były zgodne z danymi zapisanymi w systemie finansowo-księgowym OPS. Dane w zakresie liczby wydanych decyzji wykazane w ww. sprawozdaniach (za wyjątkiem sprawozdania za styczeń 2018 r.) oraz dane w zakresie liczby wniosków dotyczących świadczenia wychowawczego złożonych do organu właściwego¹⁰ (za wyjątkiem sprawozdania za: październik 2017 r., styczeń 2018 r. i sierpień 2018 r.), były zgodne z prowadzonymi rejestrami.

(akta kontroli str.184-219, 575-577)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

⁷ Wartość wypłaconego świadczenia wychowawczego na podstawie ww. decyzji wynosiła łącznie: od 3,5 tys. zł do 27,0 tys. zł.

⁸ Dz. U. poz. 1813.

⁹ Z części: A.1. Wydatki na świadczenie wychowawcze sfinansowane z dotacji celowej z budżetu państwa oraz liczba świadczeń wypłaconych należnych za ten miesiąc, A.2. Wydatki na świadczenie wychowawcze sfinansowane z dotacji celowej z budżetu państwa oraz liczba świadczeń wypłaconych należnych za wcześniejsze miesiące i G. Informacje na temat finansowania świadczenia wychowawczego i kosztów jego obsługi.

¹⁰ Wykazane w części C. Informacje uzupełniające o realizacji świadczenia wychowawczego, odpowiednio w wierszu 3 i 1.

W sporządzonych przez OPS sprawozdaniach rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego za miesiące: październik 2017 r., styczeń 2018 r. i sierpień 2018 r. wykazano liczbę wniosków dotyczących świadczenia wychowawczego złożonych do organu właściwego w ilości odpowiednio: 2, 14 i 12, podczas gdy z Rejestru wniosków świadczenia wychowawcze 2017/2018 wynikało, że w ww. okresach sprawozdawczych wpłynęło odpowiednio: 18 wniosków (tj. o 16 więcej niż wykazano w sprawozdaniu za październik 2017 r.), 10 (tj. o 4 mniej niż w sprawozdaniu za styczeń 2018 r.) i 288 (o 276 więcej niż w sprawozdaniu za sierpień 2018 r.), a ponadto w sprawozdaniu za styczeń 2018 r. wykazano liczbę decyzji wydanych przez organ właściwy w sprawach dotyczących świadczenia wychowawczego w ilości 0, podczas gdy z Rejestru decyzji świadczenia wychowawcze 2017/2018 wynikało, że wydano 7 decyzji.

Sprawozdania nie zostały skorygowane, a wnioski i decyzje nieuwjęte w ww. sprawozdaniach nie zostały wykazane w sprawozdaniach za następne okresy sprawozdawcze.

(akta kontroli str. 186-201, 211-225, 578)

Kierownik OPS wyjaśniła, m.in. że:

- różnica w ilości 16 wniosków za październik 2017 r. i 276 wniosków za sierpień 2018 r. wynikała z faktu, iż były to miesiące, w których zaczynał się kolejny okres zasiłkowy, co wiązało się z nadmiarem pracy, tj. m.in.: przyjmowaniem wniosków, gromadzeniem dokumentacji oraz wydaniem decyzji. W tym czasie pracownik OPS nie był w stanie wprowadzać na bieżąco wszystkich nowo zarejestrowanych wniosków, ponieważ wszystkie czynności związane z przyjęciem wniosku, zgromadzeniem dokumentacji, jak i wydaniem decyzji wykonywał sam (stanowisko w ww. okresie jest znacznie obciążone) i wnioski do systemu Sygnity wprowadzone były w kolejnych miesiącach;
- różnica w ilości 4 wniosków za styczeń 2018 r. była spowodowana wprowadzeniem do systemu Sygnity wniosków z miesięcy poprzednich;
- różnica w ilości 7 decyzji za styczeń 2018 r. mogła wynikać z faktu, że w tym czasie aktualizacja systemu Sygnity zrealizowana została z opóźnieniem i dane odnośnie decyzji nie zostały zaciągnięte do sprawozdania.

(akta kontroli str. 186-201, 211-225, 575-577)

W ocenie NIK wyjaśnienia nie stanowią dostatecznego uzasadnienia dla nierzetelnego sporządzenia sprawozdań, polegającego na wykazaniu danych o liczbie decyzji i wniosków dotyczących świadczenia wychowawczego niezgodnych z faktyczną liczbą wniosków złożonych do OPS i wydanych decyzji w okresie sprawozdawczym. OPS był zobowiązany do zapewnienia rzetelnego i zgodnego ze stanem faktycznym przedstawienia w ww. sprawozdaniach liczby wniosków i decyzji dotyczących świadczenia wychowawczego.

OCENA CZĄSTKOWA

OPS rzetelnie prowadził postępowania dotyczące ustalenia prawa do świadczenia wychowawczego oraz terminowo wypłacał środki beneficjentom Programu. Wszystkie badane sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego zostały terminowo przekazane do PUW. Stwierdzono jednak, że trzy z czterech objętych badaniem sprawozdań zawierały nierzetelne dane w zakresie liczby wniosków złożonych w danym okresie sprawozdawczym, a jedno z czterech objętych badaniem sprawozdań zawierało nierzetelne dane w zakresie liczby wydanych decyzji.

2. Wykorzystywanie przez gminy dotacji na obsługę programu „Rodzina 500 plus”

Opis stanu faktycznego

2.1. W OPS w okresie objętym kontrolą zadania w zakresie świadczenia wychowawczego realizował jeden pracownik¹¹, zatrudniony na podstawie umowy o pracę na pełen etat. Dodatkowo w kwietniu i maju 2016 r. ośmiu pracowników OPS (zatrudnionych na pełnym etacie), na polecenie Kierownika OPS wykonywało zadania w zakresie świadczenia wychowawczego.

Na obsługę zadania OPS wydatkował w I okresie świadczeniowym kwotę 121,2 tys. zł, z czego na wynagrodzenia osobowe¹² – 79,5 tys. zł (w tym na nagrody 15,0 tys. zł), co stanowiło 65,6% wydatków na obsługę ogółem, a w II okresie świadczeniowym wydatkował kwotę 72,0 tys. zł, z czego na wynagrodzenia osobowe – 60,4 tys. zł (w tym na nagrody 6,1 tys. zł), co stanowiło 83,9% wydatków na obsługę ogółem.

Zasady przyznawania dodatków specjalnych i nagród pracownikom OPS uregulowano w Regulaminie wynagradzania, a ich przyznanie było uzależnione od nakładu pracy związanej z rozpoczęciem nowego okresu zasiłkowego.

(akta kontroli str. 82-86, 93-137, 226-230, 467-497, 517-568)

2.2. W I okresie świadczeniowym, ze środków otrzymanej dotacji przeznaczonej na obsługę zadania (121,2 tys. zł), OPS poniósł również inne wydatki na łączną kwotę 41,7 tys. zł (co stanowiło 34,4% wydatków na obsługę ogółem), z tego na:

- zakup materiałów i wyposażenia (28,3 tys. zł);
- zakup usług pozostałych (9,4 tys. zł);
- czynsz za pomieszczenia (4,0 tys. zł).

W II okresie świadczeniowym, ze środków otrzymanej dotacji przeznaczonej na obsługę zadania (72,0 tys. zł) OPS poniósł również inne wydatki na łączną kwotę 11,6 tys. zł, co stanowiło 16,1% wydatków na obsługę ogółem, z tego na:

- zakup materiałów i wyposażenia (1,1 tys. zł);
- wydatki osobowe niezaliczone do wynagrodzenia (0,3 tys. zł);
- zakup usług pozostałych (0,2 tys. zł);
- czynsz za pomieszczenia (9,6 tys. zł);
- delegacje i szkolenia (0,4 tys. zł).

(akta kontroli str. 82-86, 93-137, 226-230, 467-497, 517-568)

OPS w okresie objętym kontrolą, w związku z realizacją ww. zadania, ze środków otrzymanej dotacji zakupił sprzęt komputerowy i biurowy oraz wyposażenie meblowe na łączną kwotę 29,5 tys. zł (odpowiednio w I i II okresie świadczeniowym: 28,3 tys. zł i 1,1 tys. zł), w tym m.in. zestawy komputerowe, drukarki, biurka, szafy biurowe. Zakupiony sprzęt i wyposażenie sfinansowano w całości ze środków dotacji na świadczenie wychowawcze.

Z przeprowadzonych w trakcie kontroli NIK oględzin 10 szt. środków trwałych i wyposażenia¹³ wynikało, że były one użytkowane przez pracowników OPS wykonujących zadania związane z obsługą świadczenia wychowawczego.

(akta kontroli str. 226-230, 467-497, 517-568, 572)

¹¹ Inspektor ds. świadczeń wychowawczych.

¹² Wynagrodzenie pracowników, zgodnie z Regulaminem wynagradzania pracowników OPS w Starym Targu, wprowadzonym Zarządzeniem Nr 1/2015 z 17.08.2015 r. oraz Zarządzeniem Nr 20/2018 z 12.06.2018 r. (dalej: „Regulamin wynagradzania”), obejmowało: wynagrodzenie zasadnicze, dodatki (np. specjalny, funkcyjny), premię, nagrody, dodatkowe wynagrodzenie roczne i jednorazową odprawę w związku z przejściem na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy.

¹³ Aparat telefoniczny (1 szt.), komputery (2 szt.), drukarki (2 szt.), zabudowy meblowe (szafy – 4 szt.), zabudowa do obsługi patentów (1 szt.).

2.3. OPS w latach 2016-2018 (do 30 września) otrzymał dotacje na świadczenie wychowawcze i koszty jego obsługi w łącznej kwocie 12.208,0 tys. zł, z czego wykorzystał środki w kwocie 11.874,6 tys. zł, tj.:

- w 2016 r. otrzymał 3.874,0 tys. zł (3.796,5 tys. zł na świadczenie wychowawcze i 77,5 tys. zł na koszty obsługi), z czego wykorzystał 3.792,4 tys. zł (odpowiednio: 3.718,0 tys. zł i 74,4 tys. zł);
- w 2017 r. otrzymał 4.810,0 tys. zł (4.737,8 tys. zł na świadczenie wychowawcze i 72,2 tys. zł na koszty obsługi), z czego wykorzystał 4.773,2 tys. zł (odpowiednio: 4.704,0 tys. zł i 69,2 tys. zł);
- w 2018 r. (do 30 września) otrzymał 3.524,0 tys. zł (3.471,1 tys. zł na świadczenie wychowawcze i 52,9 tys. zł na koszty obsługi), z czego wykorzystał 3.309,0 tys. zł (odpowiednio: 3.259,4 tys. zł i 49,6 tys. zł).

Koszty obsługi świadczenia wychowawczego w okresie objętym kontrolą OPS wyliczał według zasad określonych w piśmie z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej nr DSR-III.820.2.13.2016.KG z 18.11.2016 r., skierowane do Dyrektora Szczecińskiego Centrum Świadczeń, z którego wynikało, że na obsługę ww. zadania przysługuje 2% w ramach otrzymanej dotacji w rozdziale (od 2017 r. – 1,5%), przy czym każda jednostka miała – „w miarę swoich możliwości – na bieżąco monitorować strumień wydatków związanych z ww. świadczeniami, a tym samym dostosowywać możliwie realnie zapotrzebowanie na środki finansowe do zaistniałych potrzeb w tym zakresie”. W trakcie roku, jak wyjaśniła Kierownik OPS, kwoty dotacji na obsługę świadczenia wychowawczego, wykazywane w zapotrzebowaniach na kolejny miesiąc, obliczane były jako kwota planowanych świadczeń (98%) i koszty obsługi (2%).

(akta kontroli str. 226-272, 352-475)

Koszty obsługi świadczenia wychowawczego wyniosły w 2016 r. – 1,9%, a w 2017 r. – 1,4% otrzymanej dotacji na świadczenie wychowawcze.

Kwoty przeznaczone na wypłaty świadczenia wychowawczego i na jego obsługę zostały wykazane w prawidłowej wysokości w sprawozdaniu Rb-50 o wydatkach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami za: IV kwartał 2016 r., IV kwartał 2017 r. i III kwartał 2018 r.

(akta kontroli str. 314-351, 467-473)

2.4. Niewykorzystane środki dotacji w 2016 r. (81,6 tys. zł) i w 2017 r. (36,8 tys. zł) zostały zwrócone do Urzędu Gminy w Starym Targu. Jak wyjaśnił pracownik OPS odpowiedzialny za realizację zadań w zakresie świadczenia wychowawczego, zwrot do Urzędu Gminy w Starym Targu części dotacji na świadczenie wychowawcze za 2016 r. i 2017 r. wynikał z określenia przez OPS szacunkowej liczby uprawnionych świadczeniobiorców na dany okres, z uwzględnieniem ewentualnych kwot na świadczenia wychowawcze w ramach koordynacji (właściwa kwota świadczeń w ramach koordynacji na etapie szacowania nie była znana, gdyż wypłacano je z kilkumiesięczną nadpłatą). Na etapie planowania wydatków nie było możliwe precyzyjne określenie liczby uprawnionych świadczeniobiorców oraz kwoty wydatku na dany okres, z powodu czynników niezależnych od OPS, tj.: migracji ludności, nieznaney liczby narodzin dzieci, zmiany sytuacji bytowej rodziny powodującej przekroczenie kryterium dochodu uprawniającego do uzyskania świadczenia.

Wojewoda Pomorski nie żądał w okresie objętym kontrolą zwrotu środków dotacji przeznaczonych na obsługę świadczenia wychowawczego.

(akta kontroli str. 352-362, 575-577)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania OPS w badanym zakresie.

OBSZAR

3. Weryfikacja wykorzystania środków z programu „Rodzina 500 plus”

Opis stanu
faktycznego

3.1. W latach 2016 – 2018 (do 30 września) OPS wydał łącznie 7 decyzji (dotyczyły II okresu świadczeniowego) w sprawie nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego, dotyczących 22 świadczeń w łącznej kwocie 11,0 tys. zł. Powodem wydania decyzji była m.in.: utrata prawa do świadczenia wychowawczego na pierwsze lub jedyne dziecko w rodzinie w wieku do ukończenia 18 roku życia w związku z niespełnianiem kryterium dochodowego, podjęcie pracy przez osobę, która otrzymywała świadczenie i tym samym przekroczyła kryterium dochodowe (np. świadczeniobiorca nie poinformował OPS w odpowiednim czasie o zmianie swojej sytuacji życiowej, dochodowej).

(akta kontroli str. 138-141, 575)

3.2. W OPS nie określono odrębnych zasad weryfikacji wykorzystania świadczenia i sprawowania opieki nad dzieckiem. Jak wyjaśnił Kierownik OPS pracownicy na podstawie wypracowanych dobrych praktyk ukierunkowywali podopiecznych na co mogą przeznaczyć środki z ww. świadczenia zgodnie z przeznaczeniem, tj. na potrzeby dzieci. Na bieżąco analizowano sytuację rodzin poprzez m.in.: weryfikację okazywanych rachunków (przed przyznaniem świadczenia), sprawdzanie czy rodzina ma żywność, a dzieci potrzebne przybory szkolne i odzież odpowiednią do pory roku. Dodatkowo Asystent rodziny informował rodziny potrzebujące wsparcia jak należy gospodarować środkami. W okresie kontrolowanym telefonicznie wpłynęły do OPS anonimowe zgłoszenia dotyczące marnotrawienia środków ze świadczenia wychowawczego w dwóch rodzinach. W obu przypadkach po wizycie u ww. rodzin stwierdzono, że zgłoszenia były bezzasadne.

Z analizy trzech postępowań¹⁴ prowadzonych wobec beneficjentów Programu wynikało, że weryfikacji sprawowania opieki w ramach świadczenia dokonywali na bieżąco pracownicy OPS, we współpracy z innymi instytucjami. W trzech przypadkach, na skutek przeprowadzonych postępowań, wydano decyzje wstrzymujące dalszą wypłatę świadczeń, gdyż w jednym przypadku dziecko przebywało w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym, a w dwóch przypadkach dzieci przebywały w rodzinach zastępczych.

W okresie objętym kontrolą nie było przypadków zmiany formy przyznanego świadczenia wychowawczego z finansowego na rzeczowe lub w formie opłacania usług.

(akta kontroli str. 138-141, 178-183, 573-574)

3.3. Z szacunków OPS wynika, że w około 75% rodzin objętych świadczeniem wychowawczym poprawiła się sytuacja materialna i bytowa, w tym wśród dzieci uczęszczających do przedszkola i szkoły. Z informacji przekazywanych przez szkoły wynika, że prawie 100% dzieci brało udział w organizowanych wyjazdach szkolnych, co nie miało miejsca przez wprowadzeniem Programu.

(akta kontroli str. 178-183)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

¹⁴ W okresie objętym kontrolą odnotowano trzy przypadki.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania OPS w badanym zakresie.

OBSZAR

4. Kształtowanie się liczby i wysokości świadczeń z pomocy społecznej w okresie od 1 kwietnia 2016 r. do 30 września 2018 r.

Opis stanu faktycznego

4.1. Analiza pozostałych świadczeń z pomocy społecznej, udzielanych w latach 2015 – 2018 losowo wybranym 50 rodzinom korzystającym od kwietnia 2016 r. także ze świadczenia udzielanego w ramach realizacji Programu, wykazała m.in., że:

- a) ze środków na dożywianie (obiady w szkole) korzystały, odpowiednio: 30, 41, 35 i 33 rodziny na kwotę, odpowiednio: 51,1 tys. zł, 52,3 tys. zł, 30,1 tys. zł i 35,7 tys. zł;
- b) ze środków na dożywianie (świadczenie pieniężne) korzystało, odpowiednio: 26, 21, 14 i 15 rodzin na kwotę, odpowiednio: 37,7 tys. zł, 10,4 tys. zł, 10,4 tys. zł i 7,8 tys. zł;
- c) z zasiłków okresowych korzystało, odpowiednio: 36, 30, 35 i 26 rodzin na kwotę, odpowiednio: 101,1 tys. zł, 62,4 tys. zł, 53,9 tys. zł i 42,4 tys. zł;
- d) z zasiłków celowych (na zakup żywności) nie korzystała żadna z 50 rodzin;
- e) z zasiłków celowych na: zakup (opału, leków, odzieży i obuwia, środków czystości, AGD), opłaty, remont mieszkania, dofinansowanie wycieczki nie korzystała żadna z 50 rodzin;
- f) z zasiłków stałych korzystały, odpowiednio: 6, 4, 4 i 3 rodziny na kwotę, odpowiednio: 16,9 tys. zł, 13,3 tys. zł, 12,4 tys. zł i 3,9 tys. zł;
- g) ze stypendiów szkolnych korzystało, odpowiednio: 29, 26, 17 i 15 rodzin na kwotę, odpowiednio: 48,7 tys. zł, 46,7 tys. zł, 32,5 tys. zł i 23,8 tys. zł;
- h) z dodatków mieszkaniowych korzystały, odpowiednio: 1, 1, 2 i 3 rodziny na kwotę, odpowiednio: 3,3 tys. zł, 2,0 tys. zł, 1,7 tys. zł i 3,1 tys. zł;
- i) z usług (specjalistycznych dla osób autystycznych, opiekuńczych) nie korzystała żadna z 50 rodzin.

(akta kontroli str. 220-225, 569-571)

4.2. Jak wyjaśnił Kierownik OPS nie analizowano wpływu wypłacanego świadczenia wychowawczego na udzielanie innych świadczeń z pomocy społecznej, ponieważ świadczenie wychowawcze nie jest wliczane do dochodu rodziny, więc nie brano go pod uwagę przy przyznawaniu innych świadczeń. W związku z powyższym OPS nie widział potrzeby analizy pod tym kątem.

(akta kontroli str. 178-183)

OCENA CZĄSTKOWA

Ze względu na informacyjny charakter badania obszaru, NIK odstepuje od jego oceny.

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag. W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Wniosek

Zapewnienie rzetelnego sporządzania wszystkich sprawozdań rzeczowo-finansowych w zakresie liczby złożonych wniosków oraz wydanych decyzji dotyczących świadczenia wychowawczego w danym okresie sprawozdawczym.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

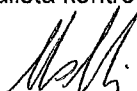
Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, 24 stycznia 2019 r.

Kontroler
Krzysztof Holli
Specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku
Dyrektor
Ewa Jasiurska-Kluczek

.....
podpis